

ชื่อนั้น...สำคัญไฉน !!!

โดย... ลุงเป็นธรรม

สายด่วนศาลปกครอง 1355

ส่วนที่ 1 ขอเปลี่ยนชื่อแต่นายทะเบียนไม่อนุญาต...เพราะตั้งชื่อตัวต้องมีวันวรรณ

“ชื่อ” เป็นคำนามที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของ โดยทั่ว ๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งถ้าเปรียบในทางพุทธ ชื่อหรือนามก็เป็น *สมมติสังขะ (Conventional Truth)* คือ เป็นสิ่งที่สมมติขึ้นหรือตกลงร่วมกัน เพื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารให้ตรงกัน เช่น นายดำ นายแดง สุนัข โຕ้ะ เก้าอี้ หรือสยามสแควร์ เป็นต้น

มนุษย์รู้จักการตั้งชื่อเพื่อใช้เรียกบุคคลมาตั้งแต่หลายพันปีที่แล้ว ซึ่งพัฒนามาพร้อมกับวัฒนธรรมทางด้านภาษา โดยปรากฏหลักฐานหรือเอกสารทางประวัติศาสตร์โลกมากมายที่มีการพูดถึงชื่อของบุคคลสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น *ฟาโรห์นาเมอร์* แห่งราชวงศ์ที่หนึ่งของอียิปต์ (2500 ปีก่อนพุทธศักราช) *ขงจื้อ* นักปรัชญาชาวจีน (8 ปีก่อนพุทธศักราช) *โสกราตีส* นักปรัชญาชาวกรีกโบราณ (พ.ศ. 73) หรือ *อั้งจิ้ง* (จีนชื่อฮ่องเต้ผู้ลือนาม - พ.ศ. 323) เป็นต้น

การตั้งชื่อบุคคลในสมัยก่อนก็จะแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรม ในสังคมตะวันตก มักจะตั้งชื่อตามภาษาท้องถิ่นหรือนามมงคลในทางศาสนาที่ตนเองเคารพนับถือ กรณีที่ *นับถือศาสนาคริสต์* ก็จะมีการตั้งนามนักบุญให้เป็นชื่อของบุคคลที่ผ่านการรับศีลล้างบาปแล้ว เช่น ปีเตอร์ ไมเกิ้ล หรือหลุย ในสังคมตะวันออกกลาง *ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม* นิยมใช้นามของศาสดาหรือบุคคลสำคัญในพระคัมภีร์อัลกุรอานมาตั้งชื่อบุคคล เช่น อิบรอฮีม หรือมุฮัมมัด หรืออย่างในศาสนาพุทธก็มีการตั้งฉายาที่เป็นนามมงคลในภาษาบาลีให้แก่พระภิกษุบวชใหม่โดยพระอุปัชฌาย์ เช่น ธัมมวิตักโก หรือ สุวัฑฒโน ส่วน *ประเทศจีนชื่อบุคคลมักมีสามพยางค์* โดยพยางค์แรกคือแซ่หรือชื่อสกุล ส่วนที่เหลืออีกสองพยางค์จะเป็นชื่อตัว และโดยมากมักจะบ่งบอกถึงลำดับชั้นในตระกูล (ปวยสู) ในพยางค์ที่สองด้วยครับ เช่น หวงเจียนจิ้น คือผู้ชายแซ่หวงชื่อเจียนจิ้น โดยคำว่า “เจียน” เป็นการบอกลำดับชั้นในตระกูลของผู้นั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วพี่น้องผู้ชายในลำดับเดียวกันก็จะมีคำว่าเจียนในชื่อทุกคน ไม่ว่าจะเป็นหวงเจียนเจิน หรือหวงเจียนจี ครับ

สำหรับวัฒนธรรมไทยแต่โบราณมาการตั้งชื่อบุคคลมักจะใช้คำง่าย ๆ แล้วยังมีความเชื่อในการตั้งชื่อให้น่าเกลียด เพื่อที่ว่า *เมื่อผีไต่ดินก็จะเกลียดและไม่อยากเอาตัวไปอยู่ด้วย* เช่น นายหมา นายแมว หรือนายเหม็น เป็นต้น ต่อมาก็มีการนำภาษาบาลี-สันสกฤตมาใช้ในการตั้งชื่อ โดยเริ่มจากเชื้อพระวงศ์ เจ้านาย ต่อมาจนถึงขุนนางชั้นสูงและสามัญชน กระทั่งมีการออกกฎหมายในยุคเชื้อผู้นำชาติพันธุ์ให้มีการตั้งชื่อบุคคลให้ตรงตามเพศกำเนิด จนมาถึงสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างในปัจจุบัน ที่ค่านิยมการตั้งชื่อนอกจากจะต้องมีความไพเราะและความหมายดีแล้ว ก็ต้องสอดคล้องกับหลักเลขศาสตร์ที่รวมกันแล้วต้องเป็นมงคล ไม่เป็นกาลกิณี และไม่จำเป็นต้องยึดถืออักษรวิธีอีกด้วย

อุทาหรณ์จากคดีปกครองที่ลุงเป็นธรรมนำมาเล่าให้ทุกท่านฟังในวันนี้ แน่แน่นอนว่าต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตั้งชื่อบุคคลนี้แหละครับ ... ! เรื่องก็มีอยู่ว่า กระทาชายคนหนึ่งสมมติว่าชื่อ *นายโฮเมอร์* นามสกุล *ชิมป์สัน* มีความประสงค์จะขอเปลี่ยนชื่อตัว จึงแจ้งความประสงค์ต่อนายทะเบียนท้องที่เพื่อขอเปลี่ยนชื่อเป็น “สมชาติ” และตั้งชื่อรองว่า “โฮเมอร์” แต่ได้รับแจ้งด้วยวาจาจากนายทะเบียนว่า *ไม่สามารถกระทำได้* เนื่องจากชื่อ *โฮเมอร์* ซ้ำกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายชื่อบุคคลในการตั้งชื่อรอง

นายโฮเมอร์จึงยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัวเป็น “สมชาติ โฮเมอร์” เลย โดยไม่มีชื่อรอง แต่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่อนุญาต เนื่องจากชื่อตัวต้องเป็นคำหรือพยางค์เดียวกัน จะ “เว็นวรรค” ไม่ได้ครับ !!!

เมื่อคำขอเปลี่ยนชื่อถูกปฏิเสธ นายโฮเมอร์จึงได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่ก็ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนท้องที่ว่า นายทะเบียนจังหวัดพิจารณาแล้วมีคำสั่งยกอุทธรณ์ นายโฮเมอร์ (ผู้ฟ้องคดี) จึงยื่นฟ้องนายทะเบียนท้องที่ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) และนายทะเบียนจังหวัด (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) ต่อศาลปกครอง ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอนุญาตให้ตนเปลี่ยนชื่อตัวเป็น “สมชาติ โฮเมอร์” ... ครับ

ส่วนที่ 2 ชื่อนั้น...สำคัญไฉน !!!

อย่างที่ลุงเป็นธรรมชาติได้เล่ามาแล้วข้างต้นว่า ในอดีตที่ผ่านมาการตั้งชื่อของคนไทยมักจะใช้คำที่ง่ายและสั้น โดยไม่มีกฎเกณฑ์ทางกฎหมายมาบังคับว่าจะต้องตั้งชื่ออย่างไร ทั้งยังไม่มีการใช้นามสกุลอีกด้วย ชื่อของบุคคลจึงสุดแท้แต่บิดามารดาหรือผู้ที่เคารพนับถือจะตั้งให้ตามแต่จะเห็นสมควร !

ต่อมาได้มีการตรากฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อบุคคล ซึ่งรวมไปถึงชื่อสกุลหรือนามสกุลด้วย คือ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช 2456 กำหนดให้ชื่อของคนไทยทุกคนต้องประกอบด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตั้งชื่อตัว คงกำหนดแต่เพียงหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลเท่านั้น กล่าวคือ 1) ต้องไม่พ้องหรือคล้ายคลึงกับพระนามพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป 2) ต้องไม่พ้องหรือคล้ายคลึงกับราชทินนาม 3) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย 4) ไม่เกินสิบพยัญชนะ เว้นแต่ใช้ราชทินนามเป็นนามสกุล 5) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช 2484 และฉบับปัจจุบันคือพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 ตามลำดับ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งชื่อตัว (Name) ซึ่งหมายความว่าชื่อประจำบุคคล ชื่อรอง (Middle Name) ซึ่งหมายความว่าชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว และชื่อสกุล (Surname) ซึ่งหมายความว่าชื่อประจำวงศ์สกุล ไว้ในทำนองเดียวกัน โดยกำหนดว่า ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้ และการตั้งชื่อตัวหรือชื่อรองนั้น จะต้องไม่มุ่งหมายให้พ้องหรือคล้ายคลึงกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี ราชทินนาม หรือชื่อสกุลของผู้อื่น รวมทั้งต้องไม่มีคำหยาบคาย ส่วนหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลนั้นก็ก็เป็นไปตามกฎหมายเดิมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.3/5806 ลงวันที่ 3 เมษายน 2552 ก็ยังกำหนดให้ชื่อตัวต้องเป็นคำหรือพยางค์เดียวกันด้วยครับ

การตั้งชื่อตัวหรือชื่อรองจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หากมีกรณีที่อาจเป็นปัญหา ก็เป็นอำนาจของนายทะเบียนตามกฎหมายที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัย ... !!!

คดีจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การตั้งชื่อตัวโดยมีการเว้นวรรคระหว่างคำ สามารถทำได้หรือไม่ ? โดยศาลปกครองสูงสุดได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัวจาก “โฮเมอร์” เป็น “สมชาติ โฮเมอร์” ซึ่งชื่อดังกล่าวมีการเว้นวรรคระหว่างคำว่า “สมชาติ” กับ “โฮเมอร์” ทำให้บุคคลโดยทั่วไปเข้าใจได้ว่า คำว่า “โฮเมอร์” ไม่ใช่ชื่อตัวของผู้ฟ้องคดี แต่เป็นชื่อรอง เพราะเป็นชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 ส่วนคำว่า “โฮเมอร์” ก็พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดา หรือบิดาของตนเอง และมีใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้ชื่อรองดังกล่าว ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งโดยให้เหตุผลว่า คำว่า “โฮเมอร์” มิใช่ชื่อรองแต่เป็นชื่อตัวซึ่งเขียนเว้นวรรคเท่านั้น ! ซึ่งศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ในภาษาไทยการเขียนและตั้งชื่อตัวจะเขียนติดเป็นถ้อยคำเดียวกันไม่มีการเว้นวรรค เมื่อผู้ฟ้องคดี

ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัวจาก “โฮเมอร์” เป็น “สมชาติ โฮเมอร์” โดยมีการเขียนเว้นวรรค ย่อมเข้าใจได้ว่า ชื่อตัวของผู้ฟ้องคดีคือ “สมชาติ” ไม่อาจเข้าใจได้ว่า ชื่อ “สมชาติ โฮเมอร์” และยังทำให้เข้าใจได้ว่า “โฮเมอร์” เป็นชื่อรองของผู้ฟ้องคดีอีกด้วย ...

ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้ยกตัวอย่างบุคคลชื่อ นางสาว “สุดสวย ณ นคร เลิศเลอ” (นามสมมติ) ว่า มีการเว้นวรรคมากกว่าสองครั้งนั้น ตามหลักการเขียนและการอ่านภาษาไทย คำว่า “ณ นคร” แม้จะมีการเว้นวรรค แต่ในการเขียนภาษาไทยถือว่าเป็นถ้อยคำเดียวกัน ไม่ได้แยกออกจากกันแต่อย่างใด

ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีเปลี่ยนชื่อตัวเป็นนายสมชาติ โฮเมอร์ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ครับ (ผู้สนใจศึกษารายละเอียดได้จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 995/2561 และสามารถสืบค้นบทความย้อนหลังได้ที่ www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทธรณ์จากคดีปกครอง)

กล่าวโดยสรุปก็คือ การตั้งชื่อบุคคลในปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุลก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 และตามกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้อย่างเคร่งครัด กล่าวคือจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด โดยชื่อตัวจะต้องเขียนติดกันเป็นคำเดียว จะเว้นวรรคไม่ได้ ส่วนชื่อรองก็ต้องไม่พ้องหรือคล้ายกับนามสกุลของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว เว้นแต่จะใช้สกุลเดิมของตนหรือบิดามารดาเป็นชื่อรอง และหากไม่ป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว นายทะเบียนตามกฎหมาย (ซึ่งหมายถึงนายทะเบียนท้องถิ่น นายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกลาง แล้วแต่กรณี) ก็มีอำนาจที่จะไม่อนุญาตให้มีการใช้ชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ตามที่ผู้ยื่นคำขอมีความประสงค์ครับ ...!!!

ส่วนที่ 3 รู้ทันกฎหมายชื่อบุคคล

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการมีชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุลของผู้มีสัญชาติไทย โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการตั้งหรือการขอเปลี่ยนชื่อบุคคล ดังนี้

ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้ (มาตรา 5) โดยชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินีหรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย สำหรับชื่อรองก็ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับชื่อตัว และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน ในกรณีนี้ คู่สมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว (มาตรา 6) นอกจากนี้ ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัวหรือชื่อรองก็ได้ (มาตรา 7)

ส่วนชื่อสกุล ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ (1) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี (2) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของผู้บุพการี หรือของผู้สืบสันดาน (3) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว (4) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย (5) มีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล (มาตรา 8)
